

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
 М.С.Жидко
(ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

психодіагностика
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(цифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма експериментальна психологія
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю 053 Психологія
освітньою програмою Психологія
«30» серпня 2021 р., – 12 с.

Розробник Бородавко О.О., доц. каф. 704, к.психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) (підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри психології
(назва кафедри)
Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри к. психол. н., доц.
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулій
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр та найменування) Спеціальність <u>053 Психологія</u> (код та найменування) Освітня програма <u>«Психологія»</u> (найменування) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл дисциплін природничо-наукової (фундаментальної) підготовки
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 3		2021/2022
Індивідуальне завдання <u>немає</u>		Семестр
(назва)		5-й
Загальна кількість годин – 64/ 150		Лекції*
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5,4		32 години
		Практичні, семінарські*
		32 години
	Лабораторні*	
	___ годин	
	Самостійна робота	
86 годин	Вид контролю	
	модульний контроль, іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 64/ 86

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальною дисципліни «Психодіагностика» є формування компете-нцій, які спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень студентів з проблем, явищ, понять психодіагностики, а також основними

методами психодіагностики й оволодіння практично корисними методами психодіагностики, призначеними для вивчення різноманітних психоло-гічних властивостей людей.

Завдання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

1. Здатність застосовувати знання з психодіагностики у практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
4. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
5. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
6. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргу-ментовані висновки та рекомендації.
8. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти таких результатів навчання:

А) Знання:

1. Основних теоретичних принципів психодіагностики, положень тестології.
2. Етичних правил проведення психодіагностичного дослідження.
3. Процедури та правил складання та використання психодіагностичних методик.

Б) Уміння:

1. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та техноло-гії психологічної допомоги.
2. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
3. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного ма-теріалу, дотримуватися процедури дослідження.
4. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологі-чного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

5. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

6. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

7. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

В) Комунікація:

1. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

Г) Автономія та відповідальність:

1. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Міждисциплінарні зв'язки: експериментальна психологія, загальна психологія; соціальна психологія; математичні методи в психології, авіаційно-космічна психологія, психологія праці, основи психології діяльності в екстремальних умовах, основи професійного відбору та поліграфічних досліджень, інженерна психологія та ергономіка, вікова психологія тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні положення психодіагностики.

Тема 1. Становлення психодіагностики.

Загальнонаукове визначення діагностики. Проблема визначення об'єкта й предмета пси-ходіагностики, її мета й завдання. Основні джерела психодіагностики. Передісторія й історія науки. Етапи становлення психодіагностики як наукової системи методів і способів постановки психологічного діагнозу. Місце сучасної психодіагностики в системі наук. Області за-стосування психодіагностичних результатів. Основні тенденції розвитку сучасної психодіаг-ностики.

Тема 2. Підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів.

Основні вітчизняні підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів: Гуревича К. М., Бодальова А. А., Століна В. В., Шевандрина Н. И. Критерій об'єктності й методичного різно-виду.

Закордонні підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів: Анастасі А., Ян Тер Лаака. Критерії вибору психодіагностичного підходу для певної практичної сфери діяльності педагога-психолога: вік, категорія суб'єктів утворення; специфіка освітньої установи.

Тема 3. Напрямки психодіагностичних досліджень.

Професійна психодіагностика. Психодіагностика стильових рис особистості: конституціональних і соціально-обумовлених диспозицій. Методи діагностики загальних, спеціальних і пізнавальних здатностей. Психодіагностика індивідуального стилю особистості. Психодіагностика розуміння й взаємини. Клінічна психодіагностика.

Змістовий модуль 2. Принципи конструювання психодіагностичних методик

Тема 4. Основи психометрії.

Психометрія та основні наукові критерії до психодіагностичних методик. Відмінності психодіагностичних методів від дослідницьких. Основні підходи до класифікації психодіагностичних процедур. Можливості, достоїнства й недоліки вимірjuвальних і клінічних методів психодіагностики. Вимоги, пропонувані до психодіагностичним методів і ситуацій. Валідність методики, її види. Надійність тесту. Репрезентативність тестових норм. Поняття середньостатистичної норми, соціально-психологічного нормативу й процентильної норми.

Нормативні приписання користувачам психодіагностических методик: професійно-етичні вимоги до психолога-консультанта, що практикує в освітніх установах, умови використання методик фахівцями-суміжниками.

Тема 5. Основні етапи створення психодіагностичних методик.

Загальна характеристик процесу створення психодіагностичної методики. Головні вимоги до завдань тесту, класифікація та характеристика завдань. Специфікація тесту. Оцінка дискримінативності та ефективності завдань. Перевірка тесту на надійність та валідність. Стандартизація тесту.

Змістовий модуль 3. Проективна техніка і вимоги до психодіагностики.

Тема 6. Загальна характеристика проективних методів

Сутність та види проективних механізмів. Становлення проективного підходу. Вимоги до стимульного матеріалу. Класифікація проективних тестів. Тест Сонді. Тест Люшера.

Тема 7. Етичні принципи психодіагностики.

Етичні принципи проведення психодіагностичних досліджень. Основні джерела артефактів при тестуванні та можливості негативного впливу на людину, яка тестувалася.

Модульний контроль.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Основні положення психодіагностики					
Тема 1. Становлення психодіагностики	10	2	2	-	6
Тема 2. Підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів	12	2	4	-	6

Тема 3. Напрямки психодіагностичних досліджень	12	2	2	-	8
Разом за модулем 1	34	6	8	-	20
Змістовий модуль 2. Принципи конструювання психодіагностичних методик					
Тема 4 Основи психометрії	37	6	6	-	25
Тема 5. Основні етапи створення психодіагностичних методик	30	8	8	-	14
Разом за модулем 2	67	14	14	-	39
Змістовий модуль 3. Проективна техніка і вимоги до психодіагностики					
Тема 6. Загальна характеристика проективних методів	37	8	8	-	21
Тема 7. Етичні принципи психодіагноста	10	2	2	-	6
Модульний контроль	2	2		-	
Разом за змістовним модулем 3	49	12	10	-	27
Усього годин	150	32	32	-	86

5. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Становлення психодіагностики	2
2.	Тема 2. Підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів	4
3.	Тема 3. Напрямки психодіагностичних досліджень	2
4.	Тема 4 Основи психометрії	6
5.	Тема 5. Основні етапи створення психодіагностичних методик	8
6.	Тема 6. Загальна характеристика проективних методів	8
7.	Тема 7. Етичні принципи психодіагноста	2
	Разом	32

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Становлення психодіагностики	6
2.	Тема 2. Підходи до класифікації психодіагностичних об'єктів	6
3.	Тема 3. Напрямки психодіагностичних досліджень	8
4.	Тема 4 Основи психометрії	25
5.	Тема 5. Основні етапи створення психодіагностичних методик	14
6.	Тема 6. Загальна характеристика проєктивних методів	21
7.	Тема 7. Етичні принципи психодіагноста	6
	Разом	86

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

1) *лекції*, спрямовані на отримання теоретичних знань за тематикою курсу;
 2) *семінарські, практичні заняття* включають проведення контролю знань, вмінь, розв'язання контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання. Активність студента на семінарських, практичних заняттях враховується при визначенні підсумкової оцінки з експериментальної психології;

2) *самостійна робота*, яка передбачає вивчення теоретичних положень з психодіагностики, підготовку студентів денного та заочного відділення до практичних занять (протягом семестру або на сесії) та виконання відповідної контрольної роботи для студентів заочного відділення, яка має бути складена у визначений викладачем термін:

- *завдання*, що виконуються письмово в робочому зошиті. Даний вид роботи спрямований на закріплення теоретичного матеріалу за допомогою його самостійного вивчення; перевірку засвоєння конкретних практичних вмінь за кожним з видів практичних завдань.

3) *консультація* – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час вивчення теоретичного матеріалу та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання стосовно предмету навчальної дисципліни;

4) *контрольна робота* – виконується письмово та є відповіддю на запитання, які стосуються тем, що розглядалися у відповідному змістовому модулі.

11. Методи контролю

У якості *поточного контролю* передбачено оцінювання підготовки студентів до кожного семінарського, практичного завдання, а також активності студентів на заняттях – участь у обговоренні питань, які винесено на семінарські, практичні заняття.

Результати поточного контролю позначається на визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Модульна контрольна робота проводиться після завершення вивчення відповідної частини навчального курсу у відповідності до запропонованих запитань.

Семестровий підсумковий контроль з експериментальної психології проводиться у формі іспиту. Іспит проводиться в усній формі та передбачає відповідь студента на два теоретичних запитання та виконання одного практичного завдання.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...3	8	0...24
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...2	14	0...28
Змістовний модуль 3			
Виконання і захист практичних робіт	0...2	10	0...20
Модульний контроль	0...28	1	0...28
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Максимальна кількість балів за перше та друге запитання – 30 балів, за третє – 40.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- основні психометричні показники;

- процедура психометричної оцінки якості тесту;
- переваги та недоліки різних психодіагностичних підходів;
- етичні принципи психодіагностичного дослідження.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- розробка плану психометричної оцінки якості тесту;
- вимірювання психометричних показників тесту;
- кваліфіковане та якісне проведення психодіагностичних процедур;
- психометрична оцінка якості тесту;
- розробка та психометрична оцінка якості завдань тесту.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Чітко розрізняти психологічну науку і псевдонауку. Своєчасно, без помилок принципового характеру, захистити всі домашні завдання. При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконати не менш ніж 50 % від загальної кількості запитань. Знати основні поняття експериментальної психології. Знати на давати характеристику основним методам психологічного дослідження. Знати основні експериментальні та неекспериментальні плани та випадки їх використання. Уміти презентувати результати свого дослідження. Уміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) спланувати емпіричне психологічне дослідження.

Добре (75 - 89). Чітко розрізняти психологічну науку і псевдонауку. Своєчасно, без помилок, захистити всі домашні завдання. При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконати не менш ніж 75 % від загальної кількості запитань. Досконало знати основні поняття експериментальної психології. Досконало знати на надавати характеристику основним методам психологічного дослідження. Досконало знати основні експериментальні та неекспериментальні плани та випадки їх використання. Уміти презентувати результати свого дослідження. Уміти без суттєвої допомоги допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) спланувати емпіричне психологічне дослідження.

Відмінно (90 - 100). Чітко розрізняти психологічну науку і псевдонауку. Безпомилково виконувати та захищати всі домашні завдання в обумовлений викладачем строк, з докладним обґрунтуванням своїх висновків. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 95 % від загальної кількості питань. Досконало знати основні поняття експериментальної психології. Досконало знати на надавати характеристику основним методам психологічного дослідження. Досконало знати основні експериментальні та неекспериментальні плани та випадки їх використання. Уміти без допомоги викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) спланувати емпіричне психологічне дослідження.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

Підручники, що видані викладачами кафедри

1. Научитель, О. Д. Основы психолого-педагогического дослідження: коментарі, таблиці, ілюстрації / О. Д. Научитель, І. А. Бідюк, – Харків: ХАІ. – 2015. – 56 с.

НМК з дисципліни

- робоча програма дисципліни;
- конспект лекцій, підручники (навчальні посібники), в тому числі в електронному вигляді;
- плани семінарських занять;
- питання, тести для контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

14.Рекомендована література Базова

1. Кочарян И.А. Система радости: эссенциальная саморегуляция психики и ее психологическая ко-ррекция : монография / И. А. Кочарян. – 2-е изд., испр. – Х.: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2017. – 288 с. - 119
2. Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси, С. Урбина . - 7-е междунар. изд. - СПб. : Питер, 2005. - 688 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика : учеб. для вузов / Л. Ф. Бурлачук. - СПб. : Питер, 2007. - 352 с.
4. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. Введение в психометрическое проектирование: Перевод с английского / Под ред. Л.Ф. Бурлачука. Киев: ПАН Лтд.,- 1994. – 288 с.

Допоміжна

1. Варламов В. А. Детектор лжи / В.А. Варламов // ГУВД Краснодарского края. — Крас-нодар: «Советская Кубань», 1998. — 368 с: рис. Для служебного пользования
2. Графічні методи в психологічній діагностиці /Сост. Е.С.Романова, О.Ф.Потьомкіна. М.,1992.-256с.
3. Практична психодиагностика. Під ред. Д.Я. Райгородского. Самара: Бахрах, 1998.

4. Психологічна діагностика. Під ред. К. М. Гуревича. М.: Московський психолого-соціальний інститут, 2001.
5. Собчик Л. Н. Модифікований восьмицветовой тест Люшера. МЦВ метод колірних ви-борів. Спб.: Мовлення, 2002.
6. Собчик Л. Н. Рисуночний апперцептивний тест: РАТ. Спб.: Речь, 2002
7. Зонди Л. Экспериментальная диагностика побуждений. С приложением «Психодиаг-ностических таблиц» / Леопльд Зонди. – англ. / Предисловие В. В. Джоса – М: Ко-гито-центр, 2013. – 288 с.
8. Джос В.В. Руководство к проективному портретному DJOS-тесту / В. В. Джос. - Ки-шинёв-Москва, 2012. – 63 с.
9. Собчик Л. Н. Рисуночный апперцептивний тест: РАТ. Спб.: Речь, 2002

15. Інформаційні ресурси

1. База даних PsycINFO Американської психологічної асоціації <https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>
2. Бібліографічна база даних Scopus <https://www.scopus.com>
3. Електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
4. Наукова електронна бібліотека eLIBRARY.RU
5. Пошукова платформа Web of Science <https://clarivate.com/products/web-of-science/>
6. Пошукова система по повних текстах наукових публікацій Google Scholar <https://scholar.google.com.ua/>